

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281 - 11 / 16
Београд

дел. бр.6894 датум: 29.02.2016.г

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ
УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети ПУ Крушевац

Београд, фебруар 2016. године

МАН ДА Т НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

О С Н О В Н И П О Д А Ц И О П О С Е Т И

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Крушевац
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2016. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	9. и 10. фебруар 2016. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i> Душан Покушевски, <i>Београдски центар за људска права</i>

ТО К ПО СЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са руководством Полицијске управе (ПУ) Крушевац. Том приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и представљен је план посете ПУ. Представници ПУ представили су Управу у општим цртама и указали на основне проблеме са којима се суочавају у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Након уводног разговора са руководством ПУ у Крушевцу, извршен је обилазак просторија за полицијско задржавање, обављен је разговор о поступању полиције према доведеним и задржаним лицима и извршен је увид у документацију према доведеним и задржаним лицима. Након посете седишта ПУ Крушевац, посећене су полицијске станице (ПС) у Александровцу, Брусу, Трстенику, Варварину и Ћићевцу.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посета седишту ПУ Крушевац и станицама у њеном саставу није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију која се односи на поступање према лицима лишеним слободе и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

На крају посете сваке станице тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру ПУ Крушевац остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Крушевац		
Адреса ПУ	Ул. Стевана Синђелића 1		
Тел. ПУ	037 427-459		
Е-mail ПУ	portparolpuks@mup.gov.rs		
Начелник ПУ	Миљан Петровић		
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ	ПИ ОП, СПИ ОСП, ПС Ћићевац, ПС Варварин, ПС Трстеник, ПС Александровац, ПС Брус		
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија	У седишту Полицијске управе постоје 2 просторије за задржавање и по једна у ПС Ћићевац, ПС Варварин, ПС Трстеник и ПС Брус.		
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2015. г.	Због кривичног дела	53	
	Због прекршаја	19	
	По ЗОБС-у	283	
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2015. г.	34		
Исхрана лица у време задржавања	Задржаном лицу се обезбеђује један оброк у року од 6 сати од момента задржавања. Храну обезбеђује Одсек за логистику. Лица која се задржавају у просторијама правосудних органа тј. у Окружном затвору у Крушевцу, храну добијају у затвору и то три obroка ако задржавањае траје дуже од 12 сати		
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2015. г.	38		
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Физичка снага	8	
	Службена палица	/	
	Средства за везивање	29	
	Ватрено оружје	/	
Притужбе лица лишених слободe на поступање полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Број притужби	/	
	Број основаних притужби	/	
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Број поступака	/	
	Из речених мера за тешке	/	
	Из речених мера за лаке	/	
	Поступци у току - неокончани	/	
НАПОМЕНЕ (нагласити битне проблеме са којима се суочава ПУ у раду, а који имају или могу имати за последицу повреду права)			
Место	Крушевац	Потпис	Начелник ПУ главни полицијски саветник Миљан Петровић
Датум	19.02.2016.године		

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕН ИМ СЛОБОДЕ

Тим НПМ је у јуну 2014. године обавио ненајављену посету седишту ПУ Крушевац и сачинио Извештај о посети⁴. У Извештају је упућено 7 препорука ПУ Крушевац за унапређење поступања према задржаним лицима, од којих је по 4 поступљено, док је по 3 делимично поступљено.

Поступајући по препоруци датој у Извештају из претходне посете сви полицијски службеници ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу су упознати са надлежностима и овлашћењима НПМ, као и са њиховим обавезама и дужностима приликом НПМ посета. Поступање по осталим препорукама из овог Извештаја описано је у даљем тексту.

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао и према евиденцијама у које је извршио увид, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу.

У Извештају из претходне посете дата је препорука ПУ Крушевац да се свим задржаним лицима уручи писано обавештење о правима, као и да се други примерак тог обавештења приложи у предмету о задржавању и да га задржано лице потпише или у случају да задржано лице одбије да потврди пријем писаног обавештења, да се на обавештењу констатује да је лице одбило да исти потпише. По наведеној препоруци је делимично поступљено када се лица задржавају због сумње да су починила кривична дела.

Тако, у ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу задржаним лицима, која се задржавају по Закону о безбедности саобраћаја на путевима⁵, Закону о полицији⁶ и Закону о прекршајима⁷, уручује се писано обавештење о правима у складу са Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима⁸. У седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Варварин и ПС Ћићевац сачињавају се два примерка обавештења о правима од којих се један уручује задржаном лицу, док се други примерак прилаже у предмет о задржавању, док се у ПС Трстеник сачињава само један примерак, који се уручује задржаном лицу, а у предмету се прилаже доставница да му је уручено писано обавештење о правима.

Но, када се лица задржавају по одредбама Законика о кривичном поступку⁹ писано обавештење о правима се не уручује у седишту ПУ Крушевац, док се у ПС Варварин уручује ово обавештење по старом Законнику о кривичном поступку¹⁰. У ПС Трстеник и ПС Ћићевац овим лицима се писано обавештење о правима уручује по ЗКП, док се у ПС Александровац и ПС Брус уручује по Упутству (постоје нека права предвиђена ЗКП која нису предвиђена Упутством и обрнуто).

Увидом у поједине предмете о задржавању утврђено је да у њима нису приложена било каква писана обавештења о правима задржаних лица или доставнице да су им ова права

⁴ Извештај Заштитника грађана од 18. јуна 2014. године под бројем 71-40/14. Извештај и одговор ограна доступни на сајту <http://www.zastitnik.rs/index.php/lang-sr/izvestaji/posebni-izvestaji/3428-2014-08-15-14-12-12>.

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС, 55/2014, 96/2015 - др. закон и 9/2016 - одлука УС. У даљем тексту ЗОБС.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС, 92/2011, 64/2015 и 6/2016 - др. закон.

⁷ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

⁸ "Службени гласник РС", бр. 101/05, 63/09 - УС и 92/11. У даљем тексту Упутство.

⁹ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. У даљем тексту ЗКП.

¹⁰ „Службени лист СРЈ“, бр. 70/2001 и 68/2002 и „Службени гласник РС“, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 - други закон, 49/2007, 20/2009 - други закон, 72/2009 и 76/2010. У даљем тексту стари ЗКП.

уручена. У питању су предмети 03/15 задржавање по Закону о полицији (седиште ПУ Крушевац), 31/2015 задржавање по ЗОБС (ПС Александровац), 8/16 задржавање по ЗОБС (ПС Трстеник), 2 и 3/16 задржавање по ЗКП (ПС Трстеник), 80/15 задржавање по Закону о прекршајима (ПС Трстеник), 2/15 задржавање по ЗКП (ПС Ћићевац) и 15/15 задржавање по ЗКП (ПС Ћићевац).

УТВРЂЕНО

Када се лица задржавају по ЗКП писмено обавештење о правима не уручује им се у седишту ПУ Крушевац, док им се у ПС Варварин уручује ово обавештење по старом ЗКП.

У ПС Трстеник и ПС Ћићевац се лицима задржаним по ЗКП уручује писано обавештење о правима по ЗКП, док се у ПС Александровац и ПС Брус овим лицима уручује писано обавештење о правима по Упутству.

У појединим предметима о задржавању у ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу нису приложени примерци писаног обавештења о правима задржаног лица нити доставница да је задржаном лицу уручено ово обавештење.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободe или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) *да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободe или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме;*
- 2) *да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободe или задржавања;*
- 3) *да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет;*
- 4) *да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ;*
- 5) *на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;*
- 6) *да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из из тачке 2. став 1. овог Упутства;*
- 7) *да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободe или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства;*
- 8) *да захтева, да се без одлагања о лишењу слободe обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;*
- 9) *да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије;*
- 10) *да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар;*
- 11) *на исхрану и осмочасовни одмор;*
- 12) *да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободe или задржавања;*
- 13) *да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободe или задржавања.*

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободe или задржава у складу са одредбама Закона из из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) *да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободe или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства;*
- 2) *на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.*

О правима из става 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободe или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику које разуме, које лице својеручно потписује.¹¹

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;
- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;
- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
- 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
- 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
- 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 9) прикупља доказе за своју одбрану;
- 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
- 11) користи правна средства и правне лекове;
- 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.¹²

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹³

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободe уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹⁴

¹¹ Тачка 4. Упутства.

¹² Члан 68. ЗКП.

¹³ Члан 69. ЗКП.

¹⁴ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу ће лицима задржаним по основу ЗКП уручивати писана обавештења о правима, која ће садржати права одређена ЗКП и сва права предвиђена тачком 4. Упутства.

ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу ће за сва задржана лица сачињавати писана обавештења о правима задржаних лица у два примерка, од којих ће један уручивати задржаном лицу, а други уложити у предмет о задржавању. Оба примерка писаног обавештења о правима морају бити потписана од стране задржаног лица или ће на њима бити констатовано да је лице одбило да их потпише.

1.1.2. Право на браниоца

Према речима саговорника НПМ, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када је потребно ангажовати браниоца по службеној дужности, позива се јавни тужилац који одређује адвоката са списка који му је доставила надлежна Адвокатска комора у Чачку. Ови спискови се редовно ажурирају. Адвокати се одазивају на позиве.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о лишењу слободе обавесте члана породице или њима блиско лице. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању и које лице, или је одбило да обавести било кога. Сарадња са надлежним центром за социјални рад према наводима полицијских службеника је коректна. Центар за социјални рад обавештава се уколико је лице задржано због насиља у породици или ако се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу.

1.1.4. Право на лекарски преглед

Пракса у седишту ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу је да задржано лице прегледа лекар ако има видне повреде или ако само затражи преглед. Обично се лице води у болницу или локални дом здравља, а понекад се позива служба хитне помоћи ако задржано лице одбије преглед а полицијски службеници процене да му је потребна медицинска помоћ.

Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, задржавање се спроводи у здравственој установи под надзором полицијских службеника.

У предметима о задржавању који су прегледани од стране НПМ у ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу нису пронађени осетљиви медицински подаци о задржаном лицу. **Овакво поступање је пример добре праксе.**

Према речима саговорника НПМ, полицијски службеници у ПС Варварин присуствују лекарском прегледу само ако тако лекар затражи, **што је пример добре праксе.** У седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Ћићевац полицијски службеници увек присуствују лекарском прегледу осим ако лекар затражи супротно. Оваква пракса је погрешна, иако је Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима прописано да су полицијски службеници дужни да увек присуствују здравственом прегледу задржаних лица. У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, полицијски службеници када присуствују лекарском прегледу могу да чују разговор између лекара и лица које се прегледа. Увидом у предмете утврђено је да у ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, у предметима о задржавању где је обављен лекарски преглед, нема службене белешке о присуству полицијског службеника прегледу.

УТВРЂЕНО

Полицијски службеници у седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Ћићевац увек присуствују лекарском прегледу задржаног лица осим ако лекар затражи супротно.

У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу полицијски службеници када присуствују лекарском прегледу могу да чују разговор између лекара и лица које се прегледа.

У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, у предметима о задржавању где је обављен лекарски преглед, нема службене белешке о присуству полицијског службеника прегледу.

РАЗЛОЗИ

Сви лекарски прегледи особа у полицијском притвору морају се обављати тако да припадници полиције не могу да чују и, осим уколико то лекар који врши преглед не затражи другачије у дотичном случају, изван видокруга тих полицајаца.¹⁵

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима и ускладити га са релевантним стандардима Савета Европе, тако што ће прописати да полицијски службеници не смеју присуствовати здравственим прегледима лица лишених слободе, изузев ако лекар који врши преглед то захтева.

Полицијски службеници ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Ћићевац неће присуствовати лекарском прегледу задржаних лица, осим ако то затражи лекар који врши преглед.

Полицијски службеници ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Ћићевац су дужни да лекара упозоре на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Полицијски службеници ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу ће, у случајевима када лекар затражи да присуствују лекарском прегледу задржаног лица, бити присутни тако да не могу да чују разговор између лекара и задржаног лица.

Полицијски службеници ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу ће, у случајевима када се врши лекарски преглед задржаног лица, писано констатовати да ли је полицијски службеник био присутан прегледу.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу омогућују исхрану задржаним лицима. Храна се обезбеђује тако што полицијски службеници купују храну у пекарама или продавницама, а рачун плаћа ПУ Крушевац. Задржаним лицима је обезбеђена флаширана вода. Када су лица задржана по ЗКП, задржавају се у просторијама Окружног затвора (ОЗ) у Крушевцу, где им храну и воду обезбеђује Затвор.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА**1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању**

Према изјавама службених лица и увидом у предмете о задржавању по било ком од правних основа установљено је да се решење о задржавању доноси у законом прописаним роковима.

¹⁵ Дванаести Општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

У Извештају из претходне посете дата је препорука да се задржаним лицима уручује решење о задржавању, као и сва остала релевантна документација (образац о правима, потврда о одузетим предметима, извештај лекара и сл.), односно да се задржаним лицима омогући да током трајања задржавања наведену документацију држе код себе. Међутим, утврђено је да ПС Брус не поступа по овој препоруци.

Наиме, према речима полицијских службеника, у седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Трстеник, ПС Варварин и ПС Ћићевац решење о задржавању, као и остала релевантна документација (нпр. потврда о одузетим предметима, формулар о правима и сл) уручује се лицу, коју оно задржава код себе током задржавања. У ПС Брус се задржаном лицу даје на увид и потпис решење о задржавању, као и остала релевантна документација, али му се не дозвољава да ова документа држи код себе током задржавања. Задржаном лицу се предају наведена документа тек по изласку лица из просторије за задржавање. Овакво поступање службеници ПС Брус правдају „разлозима безбедности“, јер сматрају да би лица могла да се повреде наведеним документима.

УТВРЂЕНО

У ПС Брус се задржаним лицима не дозвољава да током задржавања код себе држе решење о задржавању и осталу релевантну документацију (нпр. потврду о одузетим предметима, формулар о правима и сл).

РАЗЛОЗИ

У случајевима кад је законом одређено да о задржавању лица треба донети решење задржавања одређује:

- 1) директор полиције или лице које он овласти;
- 2) начелник подручне полицијске управе или лице које он овласти.

Задржаном лицу полицијски службеник мора у року од шест часова од задржавања да уручи решење из става 1. овог члана у писаном облику.¹⁶

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.¹⁷

О правима, доведено, лице лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог обрасца Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику који разуме, које лице својеручно потписује.¹⁸

Потврда о привремено одузетим и враћеним предметима садржи: име и презиме задржаног лица, место и датум рођења, адресу, ЈМБГ задржаног лица; датум, час и минут привременог одузимања предмета; опис привремено одузетих предмета; име и презиме полицијског службеника који је привремено одузео предмете; датум, час и минут враћања предмета; име, презиме и својеручни потпис задржаног лица којим потврђује враћање предмета. Један примерак Потврде о привремено одузетим и враћеним предметима се предаје задржаном лицу. Ако лице одбије да прими привремено одузете предмете, полицијски службеник ће на Потврди о привремено одузетим и враћеним предметима, уместо потписа лица сачинити белешку, а са предметима ће се даље поступити у складу са одредбама Закона из тачке 2. овог Упутства.¹⁹

ПРЕПОРУКА

ПС Брус ће задржаним лицима дозволити да током задржавања код себе држе решење о задржавању, као и осталу релевантну документацију (нпр. потврду о одузетим предметима, формулар о правима и сл).

¹⁶ Члан 31. став 1. и 3. Правилника о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006).

¹⁷ Члан 294. став 2. ЗКП.

¹⁸ Тачка 4. став 3. Упутства.

¹⁹ Ibid, тачка 23. став 4.

Према наводима полицијских службеника ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу и увидом у поједине предмете о задржавању почетак задржавања се рачуна правилно када се лица задржавају по Закону о безбедности саобраћаја на путевима, то јесте од момента искључења из саобраћаја.

Увидом у поједине предмете о задржавању по основу ЗКП, уочено је да се моменат почетка задржавања не рачуна од момента лишења слободе, или од момента када је задржано лице приступило по позиву у просторије полиције, у случајевима када је лице позвано као осумњичени или када је приступило по позиву као грађанин ради прикупљања обавештења па је оцењено током прикупљања тих обавештења да се може сматрати осумњиченим. Такође, увидом у поједине предмете о задржавању по Закону о прекршајима и Закону о полицији, установљено је да се моменат почетка задржавања не рачуна од тренутка довођења у станицу. Наиме, у предметима 04/15 задржавање по Закону о полицији (седиште ПУ Крушевац), ЛС 10/16 (КУ 80/16) задржавање по ЗКП (седиште ПУ Крушевац), КУ 937/15 задржавање по ЗКП (ПС Александровац), 216-10/15 употреба средстава принуде²⁰ (ПС Трстеник), 216-7/15 употреба средстава принуде (ПС Трстеник), 80/15 задржавање по Закону о прекршајима (ПС Трстеник) и 15/15 задржавање по ЗКП (ПС Ћићевац) почетак времена задржавања се рачуна касније од момента када би требало. У појединим предметима разлика између рачунатог почетка времена задржавања и онога како би било правилно износи и до три сата.

УТВРЂЕНО

У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, у појединим случајевима задржавања по ЗКП, Закону о прекршајима и Закону о полицији, почетак задржавања се рачуна касније од момента како је прописано.

РАЗЛОЗИ

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.²¹

Време почетка задржавања рачуна се од момента када је лице лишено слободе, односно од момента када је приступило по позиву у просторије полиције, у случајевима када је лице позвано као осумњичени или када је приступило по позиву као грађанин ради прикупљања обавештења па је оцењено током прикупљања тих обавештења да се може сматрати осумњиченим, као и када је искључено из саобраћаја, а треба га довести у службене просторије.²²

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу почетак задржавања ће рачунати од момента када је лице лишено слободе, односно од момента када је приступило по позиву у просторије полиције, у случајевима када је лице позвано као осумњичени или када је приступило по позиву као грађанин ради прикупљања обавештења па је оцењено током прикупљања тих обавештења да се може сматрати осумњиченим.

Запис ник о задржавањ у

У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу записници о задржавању сачињавају се када се лице задржава по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Записници се по завршетку задржавања потписују од стране задржаног лица и овлашћеног полицијског службеника и улажу се у предмете о задржавању.

²⁰ Увидом у поједине предмете о употреби средстава принуде уочено је да је почетак задржавања рачунат погрешно.

²¹ Члан 294. став 1. ЗКП.

²² Упутство.

У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, лица задржана по ЗКП се задржавају у просторијама ОЗ у Крушевцу, где надзор над задржаним лицима, поред Службе за обезбеђење Затвора, врше и полицијски службеници у седишту ПУ Крушевац (на сваки сат до два обиђу лице). Услед тога у седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Варварин не сачињавају се записници о задржавању за ова лица. У ПС Тићевац се и о задржаним лицима по ЗКП сачињавају записници о задржавању што је веома похвално и **пример је добре праксе**. Међутим, иако Правилник о полицијским овлашћењима садржи одредбе које се односе на меру задржавања коју је полицијска управа самостално донела, одредбе о том задржавања аналогно би требало применити и на меру задржавања о којој одлучује јавни тужилац (у мери у којој је то могуће).²³ Наиме, записник о задржавању је једна од битних претпоставки да би се могло касније утврдити да ли је било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања задржаног лица.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Варварин записник о задржавању не сачињава се када се лице задржава по ЗКП.

РАЗЛОЗИ

СРТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.²⁴

ПРЕПОРУКА

У седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник и ПС Варварин сачињаваће се записник о задржаном лицу, када се лице задржава по ЗКП, који ће бити у складу са Правилником о полицијским овлашћењима.

У Извештају из претходне посете дата је препорука да се у записник о задржавању лица уносе све битне чињенице које се тичу здравственог стања задржаног лица, а нарочито оне које се тичу видљивих повреда, којом приликом ће се посебно ценити потреба да задржано лице буде прегледано од стране лекара. Седиште ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу поступају по овој препоруци.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према подацима ПУ Крушевац у току 2015. године средства принуде су употребљена 37 пута, и то употреба физичке снаге 8 пута и употреба средстава за везивање 29 пута. Према наводима полицијских службеника у седишту ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, али и у увидом у статистичке податке о задржаним лицима и броју употребљених средстава за везивање, пракса је да не везују сва лица која доводе већ то раде према процени. **НПМ**

²³ Упутство садржи одредбе које се односе на поступање полицијских службеника када се лице задржава у просторијама Министарства унутрашњих послова.

²⁴ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42. став 2.

сматра да је овакво поступање правилно. Наиме, Упутство предвиђа да се сва лица која се доводе приликом транспорта везују, што је у супротности са Законом о полицији где је прописано када се примењује везивање и према којим лицима се неће примењивати исто (у појединим ПУ које је НПМ посетио сва лица која се доводе приликом транспорта се везују).

О употреби средстава принуде се сачињавају извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде²⁵ (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Ако је лице према коме су употребљена средства принуде прегледао лекар, извештај лекара на околности оправданости употребе средстава принуде се прилаже уз извештај полицијских службеника који су средства принуде употребили. У седишту ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу лекарски преглед се врши након употребе средстава принуде ако лице има видних повреда или ако затражи преглед. Такође, уз извештаје полицијских службеника о примењеним средствима принуде прилажу се и изјаве сведока о конкретном догађају.

Према ономе што је тим НПМ могао видети током посете ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу, извештаји и евиденције о употреби средстава принуде углавном се воде уредно. **Веома је похвално поступање ПС Брус где се узима изјава лица над којим су употребљена средства принуде, на околности употребе ових средстава, и прилаже у предмет о употреби средстава принуде.** Ово је прва ПС да поступа на описани начин у оквиру досадашњих ПУ широм Србије које посетио НПМ. У седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Трстеник, ПС Варварин и ПС Ћићевац у појединим предметима приложен је записник о саслушању осумњиченог у којем лице над којим је средство принуде употребљено може да се изјасни и о околностима употребе средстава принуде.

Став НПМ је да би у будућем раду, полицијски службеници у седишту ПУ Крушевац, ПС Александровац, ПС Трстеник, ПС Варварин и ПС Ћићевац требало прибављати писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда у циљу потпунијег увида у све околности случаја, како би се оцена о оправданости и правилности средстава принуде могла дати на што објективнији начин.

1.2.3. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да преглед увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се прегледа.

Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу се свим задржаним лицима током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице), мобилни телефони, упаљачи и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћеним предметима, која се такође потписује од стране лица које је било задржано.

²⁵ "Сл. гласник РС", бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Крушевац прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима, као и обуку о пружању прве помоћи. У седишту ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима. Обуку о поступању у случају пожара нису прошли.

Током посете полицијски службеници ПУ Крушевац су навели да поступају према лицима са менталним сметњама, а да нису прошли никакву врсту обуке за поступање према овим лицима. **Имајући у виду да Закон о заштити лица са менталним сметњама прописује асистенцију полиције, као и довођење лица у здравствену установу ради прегледа, када постоји сумња да се ради о лицу са менталним сметњама, НПМ је става да је неопходно да се организују обуке, за полицијске службенике свих ПУ у Републици Србији о поступању према лицима са менталним сметњама.** У прилог наведеном ставу је и Препорука Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања органима Србије да наставе рад на даљем развоју професионалног усавршавања полицијских службеника, са циљем да се за све ново запослене полицајце обезбеди одговарајућа почетна обука, а да се за већ запослене полицајце обезбеди систематска континуирана обука у области људских права, професионалне етике, вођења интервјуа, рад у високо ризичним ситуацијама, и сл.²⁶

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У ПУ Крушевац и полицијским станицама у њеном саставу има укупно 6 просторија за задржавање лица по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. У згради седишта ПУ Крушевац постоје две просторије за задржавање, док ПС Брус, ПС Трстеник, ПС Варварин и ПС Ћићевац имају по једну просторију за полицијско задржавање. ПС Александровац нема просторије за задржавање, јер је зграда полиције у изградњи.

П РОСТО РИ Ј Е ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВА Њ Е У ПУ К РУШЕВА Ц

У седишту ПУ Крушевац постоје две нове просторије за полицијско задржавање. У Извештају из претходне посете поступљено је по препоруци која се односе на адаптацију и опремање просторије за задржавање у складу са важећим стандардима.

Просторије за задржавање нису у непосредној близини дежурне службе, већ се налазе у задњем делу зграде где се налази и возни парк полиције. Обе просторије имају по један лежај, који чине дрвене клупе опремљене ћебадима, који делују чисто. Просторије су суве и окречене, а хигијена је задовољавајућа. У просторијама постоји грејање. Просторије имају прозоре, који се отварају тако да је доток свежег ваздуха добар. Вештачко осветљење, односно сијалица, налази се изнад врата, међутим, јачина светлости није задовољавајућа.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање ПУ Крушевац вештачка осветљеност није задовољавајућа.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније, потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству остветљеност дневним светлом).²⁷

²⁶ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011.

²⁷ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац ће предузети потребне мере како би се побољшала вештачка осветљеност унутар просторија за задржавање.

Поступљено је по препоруци датој у Извештају из претходне посете да се инсталира дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника у просторији. Делимично је поступљено по препоруци да се на видном месту унутар просторије за задржавање постави обавештење да је просторија под видео надзором, као и да део просторије у којој се налази тоалет-чувавац не буде јасно видљив путем видео надзора, тако што би се замутио део слике или оградио мокри чвор параваном. Мокри чвор (чувавац са испирачем) налази се у просторијама и одељен је зидом од остатка просторије. Лавабо са чесмом такође се налази у просторији. Преко монитора у просторијама дежурне службе обавља се надзор над задржаним лицима. Камере су постављене тако да не снимају део око мокрог чвора. Видео записи се чувају дуже од 30 дана, међутим, не постоји обавештење да су просторије под видео надзором.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање ПУ Крушевац не постоји обавештење да су просторије под видео надзором.

РАЗЛОЗИ

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.²⁸

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац ће на видном месту унутар просторија за задржавање поставити обавештење да су просторије под видео надзором.

²⁸ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2 („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006).

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС АЛЕКСАНДРОВАЦ

Зграда полиције у Александровцу је у изградњи последње три године, а ПС Александровац је тренутно смештена у просторијама изнајмљеног простора приватне зграде. Услови у просторијама предвиђеним за рад полиције су нехумани и деградирајући у одређеној мери и отежавају обављање полицијских послова. Полицијски службеници ПС Александровац лица која задржавају по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима превозе и задржавају у ПС Брус, док се лица задржана по основу ЗКП задржавају у ОЗ Крушевац.

(овде странке чекају пријем)

(канцеларије за рад са странкама)

Непостојање просторије за задржавање у ПС Александровац додатно отежава рад полицијских службеника у постојећим тешким условима. Наиме, услед сталног транспорта лица до ПС Брус потребно је обезбедити возило, која иначе недостају ПС Александровац, при чему се додатно амортизују и постојећа возила и још више финансијски оптерећује буџет полицијске станице.

УТВРЂЕНО

Зграда полиције у Александровцу је у изградњи последње три године, а просторије у којима је смештена ПС Александровац нису адекватне за рад полицијских службеника.

Не постоји просторија за задржавање у ПС Александровац.

РАЗЛОЗИ

Министарство у сврху организовања послова и стварања услова за рад у Министарству, сагласно делокругу и надлежностима:

- 1) обезбеђује развојне, организационе, кадровске и друге услове за рад Министарства, израђује предлоге, спроводи и прати реализацију стратешких аката, израђује програм и план рада Министарства и редовно, једном годишње, обавештава јавност о његовом спровођењу;
- 10) утврђује стандарде за опрему за посебне намене и материјално-техничка средства, врши набавку и одржавање;
- 12) ради на пословима системске подршке за рад Полиције;
- 13) обезбеђује смештај и исхрану;

14) извршава друге задатке у складу са законом.²⁹

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, деполитизације, сарадње, економичности и ефикасности, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и других начела којима је уређено деловање органа државне управе, деловање државних службеника и поступање у управним стварима.³⁰

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица.³¹

Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица.³²

СРТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.³³

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³⁴

У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи.³⁵

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, предузеће мере да се зграда полиције у Александровцу без одлагања адаптира, како би били обезбеђени услови за ефикасан рад полицијских службеника ПС Александровац.

ПС Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, ће у адаптираној згради полиције у Александровцу формирати просторију за задржавање у складу са важећим стандардима.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС БРУС

ПС Брус налази се у згради где су и просторије општине Брус. ПС Брус има једну просторију за задржавање која се налази у приземљу, у близини дежурне службе.

Просторија има два лежаја која су спојена, а чине их дрвене клупе опремљене душецима и ћебадима, који делују чисто. Просторија је чиста, адекватно загрејана, сува и окречена, а јачина вештачког осветљења је задовољавајућа. Доток природне светлости и свежег ваздух је лош.

²⁹ Члан 11. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016).

³⁰ Ibid, члан 32. став 1.

³¹ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 31.

³² Заштитник грађана, Препорука 12 - 2619/10; у том смислу и СРТ, Извештај за Србију (2007), параграф.36.

³³ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 48. став 2.

³⁴ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/2006), чл. 34, ст. 2.

³⁵ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Брус не постоји адекватан доток природне светлости и свежег ваздуха.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.³⁶

ПРЕПОРУКА

ПС Брус предузеће мере како би се у просторији за задржавање побољшао доток природне светлости и свежег ваздуха.

Мокри чвор (чучавац са испирачем) налази се у просторији и одељен је зидом од остатка просторије, док се водокотлић налази изван просторије за задржавање, као и дугме за укључување испирача мокрог чвора. У просторији за задржавање у делу око мокрог чвора уочена је влага, а хигијена истог није задовољавајућа. С обзиром да у просторији не постоји дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника, у случају потребе задржано лице мора да маше рукама испред камере или да лупањем о врата дозива полицијске службенике како би дошли и пустили воду из водокотлића.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Брус уочена је влага на зиду и то у делу око мокрог чвора, а и хигијена истог није задовољавајућа.

У ПС Брус дугме за укључување испирача мокрог чвора у просторији за задржавање налази се ван просторије.

РАЗЛОЗИ

Према лицу лишеном слободе мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.³⁷

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.³⁸

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.³⁹

ПРЕПОРУКА

ПС Брус ће предузети одговарајуће мере како би се у просторији за задржавање уклонила влага на зиду око мокрог чвора и редовно ће одржавати хигијену истог.

ПС Брус ће унутар просторије за задржавање уградити дугме за укључивање испирача мокрог чвора.

Просторија је покривена видео надзором. Преко монитора који се налази у дежурној служби врши се надзор над задржаним лицима, а камера је постављена тако да не снима део око мокрог чвора. Међутим, не постоје техничке могућности снимања и чувања видео записа и обавештење да је просторија под видео надзором не постоји унутар просторије.

³⁶ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

³⁷ Устав РС („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

³⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

³⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

УТВРЂЕНО

У ПС Брус не постоје техничке могућности за снимање и чување видео надзора просторије за задржавање.

У просторији за задржавање ПС Брус не постоји обавештење да је просторија под видео надзором.

РАЗЛОЗИ

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, деполитизације, сарадње, економичности и ефикасности, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и других начела којима је уређено деловање органа државне управе, деловање државних службеника и поступање у управним стварима.⁴⁰

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴¹

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, ће предузети потребне мере како би се у ПС Брус унапредио систем видео надзора просторије за задржавање и обезбедило да се ови видео записи снимају и чувају/архивирају у трајању не краћем од 30 дана.

ПС Брус ће на видном месту унутар просторије за задржавање поставити обавештење да је просторија под видео надзором.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС ТРЕСТЕНИК

ПС Трестеник има једну просторију за задржавања која се налази у приземљу зграде полиције, у близини дежурне службе.

Просторија је пространа са два спојена лежаја која чине дрвене клупе опремљене ћебадима, који делују чисто. Просторија је сува и окречена, а хигијена је задовољавајућа. У просторијама постоји грејање. Вештачко осветљење у просторији је задовољавајуће. Просторија нема прозор, већ више рупичастих отвора у зиду кроз који слабо допире природна светлост и свеж ваздух.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Трстеник не постоји адекватан доток природне светлости и свежег ваздуха.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству остветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.⁴²

ПРЕПОРУКА

ПС Трстеник предузеће мере како би се у просторији за задржавање побољшао доток природне светлости и свежег ваздуха.

⁴⁰ Члан 32. став 1. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016).

⁴¹ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2 („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006).

⁴² Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

Према подацима добијеним из претходног упитника, полицијски службеници ПС Трстеник навели су да имају проблема са набавком ћебади и јастука, као и набавком одеће и обуће за пресвлачења лица која су доведена и задржана у мокрој одећи и обући.

УТВРЂЕНО

У ПС Трстеник недостају ћебад и јастуци за задржана лица, као и одећа и обућа за пресвлачење ових лица када су доведена у мокрој одећи и обући.

РАЗЛОЗИ

Обезбедити да све ћелије које се користе за задржавање преко ноћи имају средства адекватна за такав боравак (нпр. кревет или платформу за спавање), и да лица која се држе у притвору преко ноћи добију чисте душеке и ћебади.⁴³

Ако је лице доведено у простор за задржавање у мокрој или на други начин за његово здравље неподесној одећи мора за време задржавања да му се обезбеди одговарајућа одећа.⁴⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, предузеће мере како би се у ПС Трстеник обезбедио довољан број ћебади и јастука за задржана лица, као и довољан број одеће и обуће за ова лица када се доводе у мокрој и неподесној одећи.

Мокри чвор (чучавац) налази се у просторији, и није одељен зидом од остатка просторије, што чини да задржано лице буде изложено погледу другог задржаног лица, приликом коришћења мокрог чвора, када се задржавају два лица истовремено. Испирач мокрог чвора не постоји, већ задржана лица морају машући испред камере или лупањем о врата да дозивају полицијске службенике како би се донела вода за испирање.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Трстеник испирач мокрог чвора не постоји.

У просторији за задржавање у ПС Трстеник мокри чвор није одељен зидом од остатка просторије.

РАЗЛОЗИ

Према лицу лишеном слободе мора се поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.⁴⁵

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁴⁶

Потребно је обезбедити да задржана лица могу да обаве физиолошке потребе када је неопходно у чистим и пристојним условима, и да тоалет и капацитети за прање буду у добром употребном стању.⁴⁷

ПРЕПОРУКА

ПС Трстеник ће унутар просторије за задржавање уградити испирач мокрог чвора.

ПС Трстеник ће предузети одговарајуће мере како би се мокри чвор у просторији за задржавање одвојио зидом од остатка просторије.

⁴³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 2.

⁴⁴ Члан 36. став 3. Правилника о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 54/2006).

⁴⁵ Устав РС („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

⁴⁶ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

⁴⁷ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 6.

Просторије су покривене видео надзором, али камере не покривају део око мокрог чвора. Надзор над задржаним лицем обавља се преко монитора који се налази у просторији дежурне службе. Обавештење да је просторија под видео надзором видно је истакнуто изнад улазних врата унутар просторије, као и са спољашње стране врата просторије. Међутим, не постоји могућност чувања видео записа на дужи рок, односно чува се само три дана.

УТВРЂЕНО

У ПС Трстеник видео надзор просторије за задржавање чува се три дана.

РАЗЛОЗИ

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, деполитизације, сарадње, економичности и ефикасности, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и других начела којима је уређено деловање органа државне управе, деловање државних службеника и поступање у управним стварима.⁴⁸

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, ће предузети одговарајуће мере како би се у просторији за задржавање ПС Трстеник унапредио систем видео надзора и обезбедило да се ови видео записи снимају и чувају/архивирају у трајању не краћем од 30 дана.

У просторији за задржавање не постоји дугме аларма за позивање полицијског службеника, јер је просторија у близини дежурне службе.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС ВАВАРИН

ПС Вараварин има једну просторију за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције у близини дежурне службе.

У просторији се налази једна дрвена клупа опремљена ћебадима, која делују чисто. Просторија делује неокречено, а хигијена је задовољавајућа. У просторијама постоји грејање. Вештачко осветљење постоји, али како се сијалица налази иза заштитне плоче изнад врата јачина светлости није задовољавајућа. Просторија нема прозор, већ један рупичаст отвор у зиду кроз који слабо допире природна светлост и ваздух.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Вараварин вештачко и природно осветљење није задовољавајуће, а доток свежег ваздуха није адекватан.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству остветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.⁴⁹

Обезбедити да све ћелије које се користе за задржавање преко ноћи имају средства адекватна за такав боравак (нпр. кревет или платформу за спавање), и да лица која се држе у притвору преко ноћи добију чисте душеке и ћебади.⁵⁰

⁴⁸ Члан 32. став 1. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016).

⁴⁹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

⁵⁰ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 2.

ПРЕПОРУКА

ПС Варварин ће предузети мере како би се у просторији за задржавање побољшала природна и вештачка осветљеност и омогућио адекватан доток свежег ваздуха.

Мокри чвор (чучавац са испирачем) налази се у просторији и одељен је зидом од остатка просторије, а дугме за испирање које се налази у зиду унутар просторије није у функцији. На зиду око мокрог чвора приметна је влага, а хигијена истог није задовољавајућа. Задаржана лица махањем испред видео надзора или лупањем о врата дозивају полицијске службенике како би се донела вода за испирање мокрог чвора у случају потребе.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Варварин постоји влага на зиду у делу око мокрог чвора, а и хигијена мокрог чвора није задовољавајућа.

У просторији за задржавање у ПС Варварин испирач мокрог чвора није у функцији.

РАЗЛОЗИ

*Према лицу лишеном слободe мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.*⁵¹

*Обезбедити да лица у притвору могу да обаве физиолошке потребе када је неопходно у чистим и пристојним условима, и да тоалет и капацитети за прање буду у добром употребном стању.*⁵²

*Обезбедити на националном нивоу задовољавајући ниво употребног стања и хигијене у ћелијама и санитарним уређајима (чистоћа постељине; санитарне уређаје; ниво влаге и гипсани радови).*⁵³

*Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.*⁵⁴

ПРЕПОРУКА

ПС Варварин ће предузети одговарајуће мере како би се у просторији за задржавање уклонила влага на зиду око мокрог чвора и редовно ће одржавати хигијену истог.

ПС Варварин ће предузети одговарајуће мере како би се унутар просторије за задржавање оспособити испирач мокрог чвора.

Просторија је покривена видео надзором, који у тренутку посете тима НПМ није био у функцији, јер компјутер са којим је повезан видео надзор, у циљу емитовања слике са камере, није радио. Међутим, након посета, ПС Варварин је доставила податке да је проблем са видео надзором и бележењем видео записа у међувремену решен, уградњом ДВР уређаја у просторији дежурне службе. Сада се видео запис чува до 60 дана. Обавештење да је просторија под видео надзором видно је истакнуто са спољашње стране врата просторије.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање ПС Варварин не постоји обавештење да је просторија под видео надзором.

РАЗЛОЗИ

⁵¹ Устав РС („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

⁵² Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 6.

⁵³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 7.

⁵⁴ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁵⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Варварин ће на видном месту унутар просторије за задржавање поставити обавештење да је просторија под видео надзором.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ ПС ЋИЋЕВАЦ

ПС Ћићевац има једну просторију за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције, у близини дежурне службе.

У просторији се налази једна дрвена клупе опремљена ћебадима, који делују чисто. Просторија делује неодредено, а са зидова и плафона отпада малтер. Хигијена у просторији је незадовољавајућа. У просторијама постоји грејање. Вештачко осветљење постоји, али како се налази изнад врата иза заштитне плоче, јачина светлости није адекватна. Просторија нема ни прозор ни вентилациони систем, тако да не постоји доток природне светлости и свежег ваздуха.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Ћићевац вештачко осветљење је неадекватно, хигијена је незадовољавајућа и не постоји доток свежег ваздуха.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.⁵⁶

Обезбедити на националном нивоу задовољавајући ниво употребног стања и хигијене у ћелијама и санитарним уређајима (чистоћа постељине; санитарне уређаје; ниво влаге и гипсани радови).⁵⁷

Обезбедити да све ћелије које се користе за задржавање преко ноћи имају средства адекватна за такав боравак (нпр. кревет или платформу за спавање), и да лица која се држе у притвору преко ноћи добију чисте душеке и ћебади.⁵⁸

ПРЕПОРУКА

ПС Ћићевац ће предузети одговарајуће мере како би се омогућило да просторија за задржавање буде довољно осветљена вештачком светлошћу, као и да се редовно одржава хигијена и обезбеди доток свежег ваздуха у просторији.

Мокри чвор (чучавац са испирачем) налази се у просторији и одељен је зидом од остатка просторије, али није у употреби, јер испирач није у функцији. Задржана лица се у случају потребе изводе из просторије и одводе у тоалет који се налази непосредно поред просторије за задржавање и који је у пристojном стању.

Услед близине дежурне службе, у просторији није инсталирано дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника. Међутим, просторија није покривена ни видео надзором.

⁵⁵ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2 („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006).

⁵⁶ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

⁵⁷ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 7.

⁵⁸ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 2.

УТВРЂЕНО

У ПС Ћићевац просторија за задржавање није покривена системом видео надзора.

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.⁵⁹

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁶⁰

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, ће предузети потребне мере како би просторија за задржавање у ПС Ћићевац била покривена системом видео надзора, као и да се ови видео записи чувају/архивирају у трајању не краћем од 30 дана.

1.5. ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У седишту ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу не постоји видно истакнути план евакуације и упутство за поступање у случају пожара. Такође, полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

УТВРЂЕНО

Седиште ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу нису обезбеђене комплетним системом противпожарне заштите, а полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.⁶¹

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.⁶²

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.⁶³

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућем видљивом месту у згради седишта ПУ и зградама ПС у њеном саставу поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ПУ Крушевац и ПС у њеном саставу ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника из области заштите од пожара.

Према наводима полицијских службеника, проблем свих ПС у саставу ПУ Крушевац представља недостатак службених возила, што отежава рад полицијских службеника приликом довођења лица.

УТВРЂЕНО

⁵⁹ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

⁶⁰ Правилник о полицијским овлашћењима, члан 34, став 2.

⁶¹ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

⁶² Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009 и 20/2015), члан 28. став 3.

⁶³ Ibid, члан 53. став 1.

ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник, ПС Варварин и ПС Ћићевац немају довољан број службених возила што може имати последице по остваривању права грађана.

РАЗЛОЗИ:

Министарство у сврху организовања послова и стварања услова за рад у Министарству, сагласно делокругу и надлежностима:

- 1) обезбеђује развојне, организационе, кадровске и друге услове за рад Министарства, израђује предлоге, спроводи и прати реализацију стратешких аката, израђује програм и план рада Министарства и редовно, једном годишње, обавештава јавност о његовом спровођењу;
- 10) утврђује стандарде за опрему за посебне намене и материјално-техничка средства, врши набавку и одржавање;
- 12) ради на пословима системске подршке за рад Полиције;
- 14) извршава друге задатке у складу са законом.⁶⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Крушевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, предузеће одговарајуће мере како би се обезбедио довољан број возила у ПС Александровац, ПС Брус, ПС Трстеник, ПС Варварин и ПС Ћићевац.

⁶⁴ Члан 11. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016).